

Вірш російського поета

(2022-008-FB-UA)

Підсумок справи

Наглядова рада скасувала прийняте компанією Meta початкове рішення видалити допис у Facebook, у якому російську армію в Україні порівнювали з нацистами та цитували вірш із закликами вбивати фашистів. Вона також скасувала такий висновок компанії Meta: зображення мертвого тіла в цьому дописі порушує вимоги Політики щодо зображення сцен насильства. Компанія Meta застосувала до цього зображення екран попередження, обґрунтовуючи це тим, що воно порушує цю політику. Ця справа піднімає деякі важливі питання щодо модерації контенту в конфліктних ситуаціях.

Відомості про справу

У квітні 2022 року користувач Facebook із Латвії опублікував зображення мертвого тіла, що лежить на вулиці обличчям униз. На тілі не видно жодних ран. Компанія Meta підтвердила Раді, що цю людину застрелили в Бучі (Україна).

Текст російською мовою, який супроводжує зображення, стверджує, що звірства радянських солдатів у Німеччині під час Другої світової війни виправдовувалися помстою за злочини, які нацистські солдати вчиняли в СРСР. У ньому проводиться зв'язок між нацистською армією та російською армією в Україні. Стверджується, що російська армія «стала фашистською».

У дописі згадуються звірства російської армії в Україні та йдеться про те, що «після Бучі українці теж захочуть після Бучі українці теж захочуть повторити... та зможуть повторити». Закінчується допис цитуванням вірша «Убий його!» радянського поета Костянтина Симонова, зокрема рядками «убий фашиста... Убий його! Убий його! Убий!»

Інший користувач Facebook поскаржився на цей допис, який компанія Meta видалила за порушення Стандарту спільноти щодо мови ворожнечі. Після розгляду цієї справи Радою компанія Meta дійшла висновку, що допис видалено помилково, і відновила його. Через три тижні до зображення застосували екран попередження згідно з Політикою щодо зображення сцен насильства.

Ключові висновки

Рада вважає, що видалення допису та подальше встановлення екрана попередження не відповідають Стандартам спільноти Facebook, цінностям компанії Meta та її зобов'язанням щодо прав людини.

Рада вважає, що замість загальних звинувачень у тому, що «російські солдати є нацистами», у дописі стверджується, що вони діяли як нацисти в певний час і в певному місці, і проводяться історичні паралелі. Російські солдати згадуються в дописі не через національність, а через їхні дії як учасників бойових дій. У цьому контексті ані зобов'язання компанії Meta щодо прав людини, ані її Стандарт щодо мови ворожнечі не захищають солдатів від звинувачень у грубих правопорушеннях і не можуть забороняти провокаційні порівняння їхніх дій з історичними подіями.

Рада підкреслює, наскільки важливо враховувати контекст під час оцінювання того, чи контент закликає до насильства. У цьому разі Рада вважає, що цитати з вірша «Убий його!» є мистецьким і культурним посиланням, яке використовується як риторичний прийом. У контексті всього допису Рада вважає, що цитати використовуються для опису, а не для заохочення намірів. Вони попереджають про циклічні прояви насильства та можливість повторення історії в Україні.

У внутрішніх правилах компанії Meta для модераторів пояснюється, що вона тлумачить свій Стандарт спільноти щодо насильства та підбурювання таким чином, щоб дозволити такі «нейтральні посилання на потенційний результат» і «консультативні попередження». Однак це не роз'яснено в публічних Стандартах спільноти. Аналогічно, Політика щодо зображення сцен насильства забороняє публікувати зображення насильницької смерті. У внутрішніх правилах для модераторів описано, як компанія Meta визначає, чи виглядає смерть насильницькою, але це визначення не включено в публічну політику.

У цьому разі більшість членів Ради вважає, що зображення в дописі не містить чітких ознак насильства, що, згідно з внутрішніми правилами компанії Meta для модераторів, виправдовувало б використання екрана попередження.

Загалом Рада вважає, що цей допис навряд чи призведе до посилення насильства. Проте в ньому зазначається, що в оцінці агресивних висловлювань щодо міжнародних конфліктів існують додаткові складнощі, коли міжнародне право дозволяє адресувати їх на рахунок учасників бойових дій. Російське вторгнення в Україну визнано незаконним в усьому світі. Рада закликає компанію Meta переглянути свої політики, щоб врахувати обставини незаконного військового втручання.

Рішення Наглядової ради

Наглядова рада скасовує прийняте компанією Meta початкове рішення видалити допис із подальшим висновком щодо того, що зображення в дописі порушує вимоги Політики щодо зображення сцен насильства, унаслідок чого було застосовано екран попередження.

Рада рекомендує компанії Meta вжити наведених нижче заходів.

- Внести зміни в публічний Стандарт спільноти щодо насильства та підбурювання, щоб на основі тлумачення політики компанією Meta роз'яснити, що вона дозволяє контент, який містить «нейтральне посилання на потенційний результат».
- Додати пояснення того, як вона визначає, чи контент є зображенням «насильницької смерті людини», у публічний Стандарт спільноти щодо зображення сцен насильства.
- Оцінити доцільність запровадження інструментів, за допомогою яких дорослі користувачі зможуть прийняти рішення щодо перегляду графічного контенту та необхідності встановлення на ньому екрана попередження.

* У підсумкових відомостях про справу наведено її огляд. На них не можна посилалися як на прецедент.

Повне рішення по справі

1. Підсумкове рішення

Наглядова рада скасовує прийняте компанією Meta початкове рішення видалити допис у Facebook, що стосується конфлікту в Україні. Контент російською мовою, опублікований у Латвії, містить світлину швидше за все мертвої людини, яка лежить на вулиці, із супровідним текстом. Цей текст включає цитати з відомого вірша радянського поета Костянтина Симонова, який закликає до опору німецьким загарбникам під час Другої світової війни. Автор допису має на увазі, що російські загарбники поведуться в Україні подібно німецьким солдатам у СРСР. Після того, як Рада вибрала цей допис для перевірки, компанія Meta змінила свою позицію та відновила контент на платформі. Цей контент піднімає важливі запитання про визначення згідно з Політиками компанії Meta щодо мови ворожнечі й насильства та підбурювання. Через кілька тижнів після рішення відновити допис компанія Meta встановила на світлину екран попередження. Більшість членів Ради вважає, що ця світлина не порушує вимоги Політики щодо зображення сцен насильства, адже на зображенні відсутні чіткі візуальні ознаки насильства, як описано у внутрішніх правилах компанії Meta

для модераторів контенту, що виправдало б застосування екрана попередження.

2. Опис справи та вихідні дані

У квітні 2022 року користувач Facebook із Латвії опублікував у своїй стрічці новин світлину та текст російською мовою. Допис отримав приблизно 20 000 переглядів, біля 100 поширень, майже 600 реакцій і понад 100 коментарів.

На світлині зображена ймовірно мертва людина, яка лежить на землі поруч із велосипедом. На тілі не видно жодних ран. Текст починається так: «вони хотіли повторити та повторили». У дописі згадуються ймовірні злочини, скоєні радянськими солдатами в Німеччині під час Другої світової війни. У ньому йдеться про те, що такі злочини виправдовували помстою солдатів за жахи, заподіяні нацистами в СРСР. Автор проводить зв'язок між Другою світовою війною та вторгненням в Україну, стверджуючи, що російська армія «стала фашистською». У дописі йдеться про те, що російська армія в Україні «гвалтує дівчат, ранив їхніх батьків, катує та вбиває мирних людей». Автор допису робить висновок, що «після Бучі українці теж захочуть повторити... та зможуть повторити» такі дії. Наприкінці допису користувач ділиться уривками з вірша «Убий його!» радянського поета Костянтина Симонова, зокрема такими рядками: «Так убий фашиста, щоб він, а не ти на землі лежав»; «Так убий хоча б одного, так убий же його хутчій»; «Убий його! Убий його! Убий!»

У день публікації контенту на нього поскаржився інший користувач, стверджуючи про «зображення сцен насильства». На підставі рішення, прийнятого після перевірки вручну, компанія Meta видала контент за порушення свого Стандарту спільноти щодо мови ворожнечі. Через кілька годин користувач, який опублікував контент, подав апеляцію, а другий фахівець із перевірки оцінив його як такий, що порушує ту саму політику.

Користувач подав апеляцію до Наглядової ради. 31 травня 2022 року Рада розглянула цю апеляцію, унаслідок чого компанія Meta вирішила, що її попереднє рішення видалити контент було помилковим, і відновила його. 23 червня 2022 року, через 23 дні після відновлення контенту, компанія Meta застосувала екран попередження до світлини в дописі згідно зі Стандартом спільноти щодо зображення сцен насильства на тій підставі, що на ній показано насильницьку смерть людини. Екран попередження містить текст «потенційно неприйнятний контент: ця світлина може містити зображення сцен насильства» та пропонує користувачам два варіанти: «Докладніше» й «Переглянути світлину».

Наведена нижче фактична інформація стосується рішення Ради та ґрунтується на проведеному нею дослідженні.

- 2 березня 2022 року Генеральна Асамблея ООН визнала російське вторгнення в Україну незаконним ([A/RES/ES-11/1](#)).
- Мішель Бачелет, Верховний комісар ООН з прав людини, [висловила стурбованість](#) із приводу виникнення в Україні «серйозних і тривожними запитань щодо можливих військових злочинів, грубих порушень міжнародного гуманітарного права та серйозних порушень міжнародного законодавства із прав людини».
- У пострадянських культурах термін «фашист» часто стосується німецьких нацистів, особливо в контексті Другої світової війни. Однак визначення терміну «фашист» більше не асоціюється безпосередньо з німецькими нацистами. У Росії та Україні цей термін став розмитим через політичні дискусії, у яких термін «фашист» використовувався для стигматизації опонентів із різних політичних сил.
- «Вони хотіли повторити та повторили», перше речення в дописі користувача, – це посилання на «можемо повторити», популярне гасло російською мовою, яке іноді використовують для позначення перемоги СРСР над нацистами під час Другої світової війни. Далі користувач посилається на цей гасло, заявляючи, що «після Бучі українці теж захочуть повторити... та зможуть повторити» дії російської армії.

3. Повноваження та сфера діяльності Наглядової ради

Рада вповноважено переглянути рішення компанії Meta після апеляції від користувача, чий контент видалили (стаття 2 статуту, розділ 1; стаття 3 статуту, розділ 1). Рада може підтримати чи скасувати рішення компанії Meta (стаття 3 статуту, розділ 5), і це рішення є обов'язковим для виконання компанією (стаття 4 статуту). Компанія Meta також має оцінити доцільність застосування свого рішення щодо ідентичного контенту зі схожим контекстом (стаття 4 статуту). Рішення Ради можуть включати консультативні заяви щодо політик із не обов'язковими до виконання рекомендаціями, на які має реагувати компанія Meta (стаття 3, розділ 4; стаття 4).

Коли Рада вибирає випадки, схожі на цю справу, де компанія Meta погодилась, що допустила помилку, Рада переглядає початкове рішення, щоб покращити розуміння причин виникнення помилок, а також висловити спостереження чи рекомендації, які можуть запобігати помилкам і сприяти справедливим та прозорим процедурам розгляду питань.

4. Джерела повноважень

Наглядова рада розглянула наведені нижче повноваження та стандарти.

I. Рішення Наглядової ради:

Нижче перелічено найбільш актуальні попередні рішення Наглядової ради.

- Справа Tigray Communication Affairs Bureau ([2022-006-FB-MR](#)). У цій справі Рада підтримала рішення компанії Meta видалити контент, дійшовши висновку, що, враховуючи профіль користувача (міністерство регіонального уряду), текст публікації (явний заклик вбивати солдатів, які не здаються) та охоплення сторінки (близько 260 000 читачів), допис із високою ймовірністю міг призвести до подальшого насильства.
- Справа «Відео із Судану» ([2022-002-FB-MR](#)). У цій справі Рада порекомендувала компанії Meta: (i) внести зміни до Стандарту спільноти щодо зображення сцен насильства, щоб дозволити поширювати відео із зображеннями людей або мертвих тіл із метою підвищення обізнаності або документування порушень прав людини; та (ii) розпочати процес розробки політики, яка визначатиме критерії для ідентифікації відео із зображеннями людей або мертвих тіл, які поширюють із метою підвищення обізнаності або документування порушень прав людини.

II. Правила компанії Meta щодо контенту:

Відповідно до [Стандарту спільноти щодо мови ворожнечі](#), компанія Meta забороняє «агресивні» чи «принизливі» висловлювання, спрямовані проти людей або груп на підставі їхніх характеристик з особливим захистом. У політиці зазначено, що «принизливі висловлювання» включають «безумовні твердження про поведінку, узагальнення або порівняння на адресу... злочинців, що скоїли злочини насильницького чи сексуального характеру». Ця політика не поширюється явним чином на обґрунтовані твердження про поведінку. Групи, описані як такі, що «скоїли злочини насильницького чи сексуального характеру», не захищені від нападів згідно з Політикою щодо мови ворожнечі.

Відповідно до [Стандарту спільноти щодо насильства та підбурювання](#), компанія Meta забороняє «погрози смерті (та інших форм насильства високого ступеня тяжкості)», де «загроза» визначається, серед іншого, як «заклики до насильства високого ступеня тяжкості» та «заяви, що пропагують насильство високого ступеня тяжкості». У внутрішніх правилах Meta для фахівців із перевірки контенту пояснюється, що компанія тлумачить цю політику таким чином, щоб дозволити публікацію контенту з твердженнями з «нейтральним посиланням на потенційний результат дії або консультативним попередженням».

Відповідно до [Стандарту спільноти щодо зображення сцен насильства](#), «зображення насильницької смерті людини чи людей через нещасний випадок або вбивство» має приховувати екран попередження.

III. Цінності компанії Meta:

Компанія Meta у вступі до Стандартів спільноти описала, зокрема, такі цінності Facebook, як «Право на власну думку», «Гідність» і «Безпека». Це рішення посилається на ці цінності за умови їхньої актуальності.

IV. Міжнародні стандарти в галузі прав людини:

Керівні принципи ООН із питань бізнесу та прав людини ([UNGP](#)), схвалені Радою ООН із прав людини у 2011 році, устанавлюють платформу, що передбачає добровільне дотримання приватними компаніями зобов'язань у сфері прав людини. У 2021 році компанія Meta [оповістила](#) вихід власної [Корпоративної політики щодо прав людини](#), у якій підтвердила свої зобов'язання щодо дотримання прав людини відповідно до Керівних принципів ООН із питань бізнесу та прав людини. Під час розгляду цієї справи Рада провела аналіз зобов'язань компанії Meta щодо прав людини, що базувався на таких стандартах:

- Права на свободу переконань і їхнє вираження: стаття 19 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права ([МПГПП](#)), [Загальний коментар № 34](#), Комітет із прав людини, 2011 р.; Спеціальний доповідач ООН із питань свободи переконань і їхнього вираження, звіти: [A/HRC/38/35](#) (2018 р.), [A/74/486](#) (2019 р.) і [A/HRC/44/49/Дод. 2](#) (2020 р.); Верховний комісар ООН із прав людини, звіт: [A/HRC/22/17/Дод. 4](#) (2013 р.).
- Рівність і відсутність дискримінації: стаття 2, абз. 1 (МПГПП).
- Право на безпеку на фізичному рівні: стаття 9 (МПГПП).
- Право на життя: стаття 6 (МПГПП).

5. Заяви користувача

У своїй апеляції до Ради користувач зазначає, що поширена світлина є «найбільш необразливою» зі знімків, що документують «злочини російської армії в місті Буча», «де на вулицях лежали десятки загиблих цивільних осіб». Користувач стверджує, що його допис не закликає до насильства й стосується «історії та сьогодення». Цитований вірш присвячено «боротьбі радянських солдатів із нацистами», і він поширив його, щоб показати, як «російська армія стала схожою на фашистську». У своїй апеляції користувач зазначає, що є журналістом і вважає, що людям важливо знати про поточні події, особливо у военний час.

6. Заяви компанії Meta

Обґрунтування, яке компанія Meta надала Раді, містить аналіз контенту в цій справі у світлі трьох різних політик, починаючи з Політики щодо мови ворожнечі. Компанія Meta приділила основну увагу причинам, за через які вона скасувала своє початкове рішення, не обґрунтовуючи його прийняття. За словами компанії Meta, твердження про те, що російські солдати скоїли злочини в контексті російсько-українського конфлікту, не є нападом згідно з Політикою щодо мови ворожнечі, оскільки на платформі дозволені «обґрунтовані твердження про поведінку». Компанія Meta також пояснила, що фашизм є політичною ідеологією, і просте пов'язування російської армії з певною політичною ідеологією не є нападом, тому що «російська армія є інституцією, а не групою чи підгрупою із характеристиками з особливим захистом, на яку поширюється Політика щодо мови ворожнечі (порівняно з російськими солдатами, які є людьми)». Нарешті, компанія Meta вказала, що різні уривки вірша «Убий його!» в тексті допису (наприклад, «убий фашиста», «убий хоча б одного з них», «убий його!») стосуються «нацистів» у контексті Другої світової війни, які не є захищеною групою.

Компанія Meta також проаналізувала допис у світлі своєї Політики щодо насильства та підбурювання. У зв'язку з цим вона пояснила, що заява на кшталт «українці теж захочуть повторити... та зможуть повторити» після подій у Бучі не пропагує насильство. Компанія Meta стверджувала, що це «нейтральне посилення на потенційний результат», яке вона тлумачить як дозволене Політикою щодо насильства та підбурювання. Вона також заявила, що вірш Симонова цитувався, щоб підвищити обізнаність про можливість повторення історії в Україні. Насамкінець компанія пояснила, що пропагування насильства проти осіб, на яких поширюється Політика щодо небезпечних осіб і організацій, як-от нацистів (у вірші Симонов називає їх «фашистами»), дозволено відповідно до Стандарту спільноти щодо насильства та підбурювання.

Після цього компанія Meta пояснила, що до допису було застосовано екран попередження та відповідні вікові обмеження згідно з Політикою щодо зображення сцен насильства, оскільки на включеному в контент зображенні показано насильницьку смерть людини. Компанія Meta підтвердила, що на світлині зображено людину, застрелену в Бучі (Україна).

У відповідь на запитання Ради компанія Meta надала додаткові пояснення щодо ініціатив, які вона розробила в контексті конфлікту в Україні. Проте компанія Meta підтвердила, що жодна з цих ініціатив не мала відношення до початкового видалення контенту в цій справі або рішення про його відновлення з екраном попередження. Компанія додала, що зробила кілька кроків відповідно до

Керівних принципів ООН із питань бізнесу та прав людини, щоб забезпечити належну обачність під час конфлікту. Наприклад, вона звернулася до представників українського й російського громадянського суспільства та російських незалежних ЗМІ, щоб отримати відгуки про вплив заходів, які вона вжила на початку конфлікту.

Рада поставила компанії Meta 11 запитань, на які отримала вичерпні відповіді.

7. Публічні коментарі

Наглядова рада отримала вісім публічних коментарів щодо цієї справи. Три коментарі надійшли з Європи, чотири – зі Сполучених Штатів Америки та Канади, один – із країн Латинської Америки та Карибського басейну. Надані коментарі охоплювали такі теми: міжнародний збройний конфлікт, важливість контексту під час модерації контенту, роль журналістів у конфліктних ситуаціях, документування військових злочинів і мистецьке самовираження.

Щоб прочитати публічні коментарі, надіслані щодо цієї справи, натисніть [тут](#).

8. Аналіз із боку Наглядової ради

Рада спочатку перевірила, чи контент був прийнятним згідно з правилами компанії Meta щодо контенту, у застосовних випадках розтлумачивши його у світлі цінностей платформи, а потім оцінила, чи відповідає ставлення компанії до контенту її зобов'язанням щодо прав людини.

Рада вибрала цю справу, оскільки видалення відповідного допису викликало серйозні занепокоєння щодо мистецького самовираження та культурних послань, переосмислених у нових контекстах, які можуть підбурювати до насильства в конфліктних ситуаціях. Інтернет-простір для самовираження особливо важливий для людей, які постраждали від війни, і компанії, що володіють соціальними мережами, мають приділяти особливу увагу захисту їхніх прав. Ця справа демонструє, як відсутність контекстуального аналізу, що є поширеним явищем під час модерації контенту у великому масштабі, може перешкоджати користувачам висловлювати власні думки щодо конфлікту та проводити провокаційні історичні паралелі.

8.1. Відповідність правилам компанії Meta щодо контенту

Рада вважає, що контент у цій справі не порушує вимоги Стандарту спільноти щодо мови ворожнечі чи Стандарту щодо насильства та підбурювання. Більшість членів Ради вважає, що контент не порушує вимоги Стандарту спільноти щодо зображення сцен насильства .

I. Мова ворожнечі

Політика компанії Meta щодо мови ворожнечі забороняє напади на людей на підставі характеристик з особливим захистом, зокрема національності. Професія отримує «певний захист», коли згадується разом із характеристикою з особливим захистом. У внутрішніх правилах компанії для модераторів додатково пояснюється, що «напівзахищені підгрупи», зокрема групи, які визначаються характеристикою з особливим захистом і професією (наприклад, російські солдати), зазвичай мають право на захист від нападів із застосуванням мови ворожнечі рівня 1. Такі напади включають, серед іншого, «агресивні» та «принизливі висловлювання... у вигляді безумовних тверджень про поведінку, узагальнень або порівнянь» «на адресу... злочинців, що скоїли злочини насильницького чи сексуального характеру». Політика компанії Meta щодо мови ворожнечі не передбачає захист «груп, описаних як такі, що скоїли злочини насильницького чи сексуального характеру».

Загальні твердження про те, що російські солдати схильні вчиняти злочини, можуть, залежно від контенту та контексту, порушувати вимоги Політики компанії Meta щодо мови ворожнечі. Згідно з цією політикою такі твердження можуть підпадати під заборону через «принизливі висловлювання» у вигляді «безумовних тверджень про поведінку». У політиці компанії Meta розрізняються: (i) приписування поганої вдачі чи небажаних рис групі на підставі її етнічної приналежності, національності чи інших характеристик з особливим захистом (саме це Meta має на увазі під «узагальненнями»); (ii) критика членів групи без урахування контексту (тобто «безумовні твердження про поведінку»); і (iii) критика членів групи за їхню поведінку в минулому (тобто «обґрунтовані твердження про поведінку»). У цій справі твердження про вторгнення російських солдат здійснюються в контексті їхніх дій в українському конфлікті, а не загалом.

Питання полягає ось у чому: чи зроблене користувачем порівняння російських солдатів із німецькими фашистами часів Другої світової війни та його твердження, що вони ґвалтували жінок, убивали їхніх батьків, а також вбивали й катували невинних людей, порушили Політику компанії Meta щодо мови ворожнечі. Як компанія Meta, так і Рада дійшли висновку, що допис не є агресивним або принизливим висловлюванням відповідно до Політики щодо мови ворожнечі, хоча й з різних міркувань. Це єдина частина Політики щодо мови ворожнечі, яку було визнано актуальною для цього допису.

Компанія Meta стверджує, що допис не порушує її політики, оскільки звинувачення спрямовано проти російської *армії*, тобто інституції, а не проти російських *солдат*, які є людьми. Рада вважає, що ця відмінність не актуальна в

цій справі, тому що користувач використовує слова «армія» та «солдати» як взаємозамінні.

Проте Рада вважає, що порівняння користувачем скоєних російськими солдатами злочинів зі свавіллям нацистів у контексті вторгнення Росії в Україну є припустимим. Це пояснюється тим, що приписування певних дій (наприклад, «вони почали мститися – ґвалтувати дівчат, різати їхніх батьків, катувати та вбивати невинних жителів мирної околиці Києва») та порівняння вчинків російських солдат в Україні з іншими арміями, які вчиняли військові злочини (наприклад, «російська армія в Україні – дзеркальне відображення німецьких нацистів через 70 років») є «обґрунтованими» твердженнями, пов'язаними з поведінкою під час конкретного конфлікту.

Таким чином, Рада вважає, що порівняння дій російських солдатів у конкретному контексті зі злочинами нацистів дозволено відповідно до Стандартів спільноти, незалежно від того, чи припустиме загальне порівняння з нацистами. Відповідно до внутрішніх правил компанії Meta, матеріал, який за інших умов може бути мовою ворожнечі, не порушує вимоги політики, якщо його спрямовано проти груп, «описаних як такі, що скоїли злочини насильницького чи сексуального характеру». У ширшому розумінні висвітлення випадків порушення прав людини в певному контексті не є порушенням вимог Політики щодо мови ворожнечі, навіть якщо люди ідентифікуються за національністю.

Рада також вважає, що різні уривки вірша «Убий його!» в тексті (наприклад, «убий фашиста», «убий хоча б одного з них», «убий його!») не слід вважати «агресивними висловлюваннями», тому що в загальному контексті допису зрозуміло, що користувач привертає увагу до циклічно повторюваного насильства, а не закликає до нього.

Нарешті, Рада дійшла висновку, що допис спрямовано на російських солдат через їхню роль як учасників бойових дій, а не національність. Твердження не є нападами, спрямованими на групу «на підставі» характеристик з особливим захистом. Звідси випливає, що контент не є мовою ворожнечі, адже в ньому відсутня характеристика з особливим захистом.

II. Насильство та підбурювання

Згідно з Політикою щодо насильства та підбурювання, компанія Meta з-поміж інших типів самовираження видаляє «заклики до насильства високого ступеня тяжкості», «заяви, що пропагують насильство високого ступеня тяжкості» та «мотиваційні чи умовні заяви щодо скоєння насильства високого ступеня тяжкості». У внутрішніх правилах для модераторів додатково пояснюється, що

компанія Meta тлумачить цей Стандарт спільноти таким чином, щоб дозволити твердження з «нейтральним посиланням на потенційний результат дії або консультативним попередженням». Крім того, у внутрішніх правилах пояснюється, що «контент, який засуджує насильницькі погрози або підвищує обізнаність про насильство», також дозволений відповідно до Політики насильства та підбурювання. Це стосується контенту, який «явно спрямовано на інформування інших людей щодо певної теми чи питання; або контенту про людей, які стали об'єктом погроз або насильства», включно з науковими доповідями та публікаціями в ЗМІ.

Компанія Meta пояснила Раді, що вирішила відновити цей контент, оскільки допис не пропагує насильство. Вона описує твердження користувача про те, що «українці теж захочуть повторити... та зможуть повторити» після подій у Бучі, як «нейтральне посилання на потенційний результат», яке компанія трактує як дозволене Політикою щодо насильства та підбурювання. Вона також заявляє, що вірш Симонова цитувався, щоб підвищити обізнаність про можливість повторення історії в Україні. Нарешті, враховуючи той факт, що вірш Симонова спрямовано проти німецьких фашистів, компанія пояснює, що пропагування насильства проти осіб, на яких поширюється Політика щодо небезпечних осіб і організацій, як-от нацистів, дозволено відповідно до Стандарту спільноти щодо насильства та підбурювання.

Раду частково переконали ці аргументи. Вона погоджується, що речення «українці теж захочуть повторити... та зможуть повторити» не закликає до насильства та не пропагує його. У буквальному сенсі у цьому фрагменті допису лише стверджується, що українці можуть відреагувати на дії російської армії так само жорстоко, як і радянські солдати стосовно нацистів. Іншими словами, це «нейтральне посилання на потенційний результат», дозволене відповідно до тлумачення компанією Meta Політики щодо насильства та підбурювання, роз'ясненого у внутрішніх правилах для модераторів контенту.

Рада також вважає, що уривки з агресивних висловлювань вірша «Убий його!», процитовані у розділі вище, можна розтлумачити як опис душевного стану, а не заохочення до насильства. У контексті всього допису, включно зі світлиною, ці уривки мають ширший сенс, адже попереджають про можливість повторення історії в Україні. Вони є мистецьким і культурним посиланням, яке користувач використовує як риторичний прийом для передавання своїх ідей. Таким чином, Рада дійшла висновку, що цю частину контенту також дозволено внутрішніми правилами компанії Meta.

Проте Рада дійшла висновку, що компанія Meta не враховує всі обставини, коли аналізує допис як простий заклик до насильства проти нацистів. Користувач дає зрозуміти, що вважає російських солдатів в сучасній Україні схожими на німців у

СРСР під час Другої світової війни. Позаяк допис із цитатами з вірша Симонова можна вважати таким, що стосується солдатів, які зараз учиняють звірства проти мирних жителів, читачі можуть розтлумачити це як заклик до насильства проти російських солдатів сьогодні. Проте Рада погоджується з висновком компанії Meta про те, що допис не порушує вимоги Стандарту щодо насильства та підбурювання, оскільки його основний намір у контексті – попередження про циклічні прояви насильства.

III. Зображення сцен насильства

Відповідно до своєї Політики щодо зображення сцен насильства, компанія Meta додає до контенту попереджувальні мітки, «щоб користувачі знали про наявність сцен насильства, перш ніж відкрити допис». Саме це стосується «зображень насильницької смерті людини чи людей через нещасний випадок або вбивство». У своїх внутрішніх правилах для модераторів контенту компанія Meta називає «ознаками насильницької смерті» графічні зображення «наслідків насильницької смерті, коли жертва виглядає мертвою або вочевидь недієздатною, а також коли є додаткові візуальні ознаки насильства», як-от «кров або рани на тілі, кров навколо жертви, роздуте чи знебарвлене тіло або тіла, викопані з місць поховання». У внутрішніх правилах далі пояснюється, що тіла без «будь-яких видимих ознак насильницької смерті» або без «принаймні однієї ознаки насильства» не слід розглядати як випадки «насильницької смерті».

На світлині в контенті зображено людину, яка нерухомо лежить на вулиці. На тілі не видно жодних ран. Компанія Meta змогла підтвердити, що цю людину застрелили в Бучі (Україна). Рада зазначає, що модератори контенту великих обсягів можуть не мати доступу до інформації такого типу. Більшість членів Ради вважає, що вимоги Політики щодо зображення сцен насильства не порушено, адже на зображенні відсутні чіткі візуальні ознаки насильства, як описано у внутрішніх правилах компанії Meta для модераторів контенту. Тому Рада більшістю голосів дійшла висновку, що екран попередження не слід було застосовувати.

Беручи до уваги контекст збройного конфлікту в Україні та руїни, зображені на світлині, меншість членів Ради вважає, що контент насправді порушує вимоги Політики щодо зображення сцен насильства.

IV. Дія для забезпечення дотримання правил

На допис поскаржилися через зображення сцен насильства, але його видалили через порушення Політики щодо мови ворожнечі. Його відновили лише після того, як Рада звернула на це увагу компанії Meta. У відповідь на поставлені

Радою запитання компанія Meta пояснила, що справу не було передано на додаткову перевірку фахівцям із питань політик або профільним експертам. «Передання на перевірку» означає, що замість того, щоб модератори контенту повторно прийняли рішення, справа передається внутрішній команді Meta, яка відповідає за відповідну політику чи предметну область.

8.2. Відповідність цінностям компанії Meta

Рада вважає, що видалення контенту та розміщення екрана попередження на зображенні, яке міститься в ньому, не відповідає цінностям компанії Meta.

Рада стурбована становищем цивільних осіб у Росії та можливими наслідками агресивних висловлювань проти росіян загалом. Однак на думку Ради, у цій справі контент не становить реального ризику для «Гідності» та «Безпеки» цих людей, що виправдало б нехтування «Правом на власну думку», особливо в контексті, коли компанія Meta має надати постраждалим від війни користувачам можливість обговорити її наслідки.

8.3. Дотримання зобов'язань компанії Meta щодо прав людини

Рада вважає, що початкове рішення компанії Meta видалити контент і подальше рішення застосувати до нього екран попередження не відповідали її корпоративним зобов'язанням щодо прав людини. Компанія Meta зобов'язалася дотримуватися прав людини згідно з Керівними принципами ООН із питань бізнесу та прав людини ([UNGP](#)). У [Корпоративній політиці Facebook щодо прав людини](#) зазначено, що це включає Міжнародний пакт про громадянські та політичні права ([МПГПП](#)).

Свобода вираження поглядів (стаття 19 МПГПП)

Область дії права на свободу вираження поглядів є широкою. Статтею 19, абз. 2 МПГПП передбачено посилений захист свободи висловлювань, у тому числі мистецького самовираження, щодо політичних питань, коментарів щодо громадських справ, а також обговорень прав людини й історичних тверджень ([Загальний коментар № 34](#), абз. 11 і 49). Навіть засоби вираження поглядів, які можна вважати «глибоко образливими», підлягають захисту (Загальний коментар № 34, абз. 11). Контент, який аналізує Рада в цій справі, містить різкі формулювання. Однак він пов'язаний із політичним дискурсом і привертає увагу до порушень прав людини в контексті війни.

Контент у цій справі включав цитати з відомого вірша на військову тематику, які користувач використав як провокаційне культурне посилання, щоб поінформувати аудиторію та попередити її про потенційні наслідки дій

російських солдатів в Україні. Спеціальний доповідач ООН із питань свободи вираження поглядів підкреслив, що мистецьке самовираження включає «вигадані та невивадані історії, які навчають, відволікають або провокують» ([A/HRC/44/49/Дод. 2](#), абз. 5).

Згідно зі статтею 19 МПГПП обмеження на вираження поглядів, які встановлює держава, мають відповідати вимогам щодо законності, законної мети, а також необхідності та пропорційності (стаття 19, абз. 3, МПГПП). Спеціальний доповідач ООН із питань свободи вираження поглядів закликав компанії, що володіють соціальними мережами, керуватися цими принципами під час модерації самовираження в інтернеті ([A/HRC/38/35](#), абз. 45 і 70).

1. Законність (зрозумілість і доступність правил)

Принцип законності вимагає, щоб правила, згідно з якими держави обмежують вираження поглядів, були зрозумілими та доступними (Загальний коментар № 34, абз. 25). Крім того, Комітет із прав людини зазначив, що правила «не можуть дозволяти вповноваженим особам обмежувати вираження поглядів на власний розсуд» (Загальний коментар № 34, абз. 25). Люди мають володіти достатньою інформацією, щоб визначити, чи та яким чином може бути обмежено їхні права на вираження поглядів і як вони можуть змінити свою поведінку. Що стосується правил контенту компанії Meta для Facebook, користувачі повинні розуміти, що дозволено, а що заборонено.

Особливо актуальні для висновку залишити контент на Facebook, якого дійшли як компанія Meta, так і Рада, два розділи внутрішніх правил Meta щодо того, як забезпечити дотримання Стандарту спільноти щодо насильства та підбурювання. По-перше, компанія Meta тлумачить цю політику таким чином, щоб дозволити публікацію повідомлень, які попереджають про можливість насильства з боку третіх сторін та є твердженнями з «нейтральним посиленням на потенційний результат дії або консультативним попередженням». По-друге, контент, що порушував би правила за інших обставин, дозволяється, якщо він «засуджує погрози насильством або повертає до них увагу». Проте Рада зазначає, що ці внутрішні правила не включено в загальнодоступний текст Стандарту спільноти щодо насильства та підбурювання. Через це користувачі можуть вважати, що контент на кшталт допису в цій справі порушує правила, хоча це не так. Компанія Meta має інтегрувати ці розділи в загальнодоступний текст Політики щодо насильства та підбурювання, щоб прояснити ці питання для користувачів. Рада усвідомлює, що внаслідок оприлюднення більш детальної інформації про правила компанії Meta щодо контенту користувачі зі зловмисними намірами можуть легше обходити Стандарти спільноти. Проте Рада вважає, що потреба в зрозумілості та конкретності має перевагу над занепокоєнням щодо спроб «обдурити систему» з боку деяких користувачів.

Унаслідок незнання того, що «нейтральні посилання на потенційний результат», «консультативні попередження», «засудження» чи «підвищення обізнаності» про погрози насильством є дозволеними, користувачі можуть намагатися не ініціювати обговорення суспільних інтересів на платформах Meta чи брати в них участь.

Рада також стурбована тим, що рішення встановити екран попередження, прийняте компанією Meta в цій справі, суперечить внутрішнім правилам для модераторів контенту. Крім того, тлумачення нею Політики щодо зображення сцен насильства може бути незрозумілою для користувачів. Компанія Meta має роз'яснити в загальнодоступному тексті політики, як вона інтерпретує політику та визначає зображення «насильницької смерті людини чи людей через нещасний випадок або вбивство» в контексті конфліктів, дотримуючись своїх до внутрішніх правил для модераторів контенту.

Крім того, компанія Meta повідомила Раді, що користувачеві, який першим поскаржився на контент, не надіслали повідомлення про те, що вона пізніше відновила контент. Це викликає занепокоєння щодо законності, тому що відсутність відповідної інформації для користувачів може перешкоджати «можливості особи оскаржувати дії щодо контенту або вживати подальших заходів стосовно пов'язаних із ним скарг» ([A/HCR/38/35](#), абз. 58). Рада зазначає, що автори скарг краще розумітимуть правила компанії Meta й дотримуватимуться їх, якщо їх сповіщатимуть про дії для забезпечення дотримання правил, вжиті проти відповідного контенту, а також про актуальний Стандарт спільноти.

II. Законна мета

Будь-яке обмеження свободи вираження поглядів має також переслідувати «законну мету». Рада раніше визнавала, що Стандарт спільноти щодо мови ворожнечі переслідує законну мету захисту прав інших осіб (Загальний коментар № 34, абз. 28), зокрема прав на рівність і відсутність дискримінації на підставі етнічної приналежності й національності (стаття 2, абз. 1, МПГПП). Таким чином, захист росіян від ненависті є законною метою. Однак Рада вважає, що захист «солдатів» від звинувачень у правопорушеннях не є законною метою, коли вони зазнають утисків через свої дії в якості учасників бойових дій під час війни, а не через національність або іншу характеристику з особливим захистом; критику інституцій на кшталт армії забороняти не слід (Загальний коментар № 34, абз. 38).

Правильно складений і застосований Стандарт щодо насильства та підбурювання переслідує законну мету захисту прав інших осіб. У контексті цієї справи ця політика має на меті запобігти ескалації насильства, що може

зашкодити безпеці на фізичному рівні (стаття 9, МПГПП) і життю (стаття 6 МПГПП) людей на територіях, які постраждали від російсько-українського конфлікту.

Рада зазначає, що існують додаткові складнощі, пов'язані з оцінюванням агресивних висловлювань у контексті збройного опору вторгненню. Російське вторгнення в Україну визнано незаконним в усьому світі (A/RES/ES-11/1), і проти таких актів агресії дозволено застосовувати силу в цілях самозахисту (стаття 51 Статуту ООН). У контексті міжнародного збройного конфлікту міжнародне гуманітарне право щодо поведінки ворожих сторін дозволяє висувати звинувачення на адресу активних учасників бойових дій. Це не стосується людей, які більше не беруть активної участі у військових діях, включно з військовополоненими (стаття 3 [Женевської конвенції про поводження з військовополоненими](#)). Коли насильство саме по собі є законним згідно з міжнародним правом, заклики до такого насильства мають різні конотації, які слід розглядати окремо. Хоча Рада визнала, що контент у цій справі не порушує вимог, вона закликає компанію Meta переглянути свої політики, щоб врахувати обставини незаконного військового втручання.

Посилаючись на рішення компанії встановити екран попередження на світліну, компанія Meta зазначає, що Політика щодо зображення сцен насильства спрямована на просування середовища, яке сприяє залученню різноманітних учасників. Саме тому компанія обмежує «контент, який пропагує насильство чи звеличує страждання або приниження інших осіб». Рада погоджується, що ця мета є законною в контексті цілі компанії Meta щодо просування всеосяжної платформи.

III. Необхідність і пропорційність

Принцип необхідності та пропорційності передбачає, що будь-які обмеження свободи вираження поглядів «мають відповідати своїй захисній функції; вони мають якомога менше втручатися в дії користувачів, досягаючи при цьому своєї захисної функції; [і] вони мають бути пропорційними інтересу в наданні захисту» (Загальний коментар 34, абз. 34).

Оцінюючи ризики, пов'язані з контентом, який закликає до насильства чи розпалює ненависть, Рада зазвичай проводить тест із шести критеріїв, описаний у [Рабатському плані дій](#). Цей план стосується заборони пропаганди національної, расової або релігійної ненависті, що підбурює до ворожнечі, дискримінації чи насильства. У цій справі Рада вважає, що, незважаючи на контекст поточного збройного конфлікту та використані користувачем культурні посилання, допис навряд чи може завдати шкоди, адже є попередженням про циклічні прояви насильства. Рада дійшла висновку, що початкове видалення

контенту не було потрібним заходом. Крім того, більшість членів Ради вважає, що екран попередження також не був необхідним, а меншість розглядає його як потрібний і пропорційний засіб.

Враховуючи відповідні чинники, Рада дійшла висновку, що попри контекст незаконного вторгнення Росії в Україну, коли потенційно провокаційні висловлювання можуть посилити напругу, завдяки очевидному наміру користувача (підвищення обізнаності про війну та її наслідки), рефлексивному тону цитат із вірша про війну та поширенню інших повідомлень про жакливі події в Україні контент навряд чи суттєво сприятиме загостренню насильства.

Більшість членів Ради дійшла висновку, що використання екрана попередження перешкоджає свободі вираження поглядів і не є потрібною реакцією в цьому разі, адже на світлині відсутні чіткі візуальні ознаки насильства, як описано у внутрішніх правилах компанії Meta для модераторів контенту, що виправдало б застосування екрана попередження. Компанії, що володіють соціальними мережами, мають розглянути низку можливих реакцій на проблемний контент, щоб забезпечити вибіркоче застосування обмежень ([A/74/486](#), абз. 51). У зв'язку з цим Рада вважає, що компанія Meta має продовжити розробку інструментів налаштування, завдяки яким користувачі Facebook та Instagram можуть прийняти рішення щодо перегляду конфіденційних сцен насильства із попередженнями чи без них.

Меншість членів Ради вважає, що екран попередження був потрібним і пропорційним заходом, належним чином розробленим для заохочення участі в обговореннях та гарантування свободи вираження поглядів. Ці члени вважають, що, беручи до уваги гідність померлих, особливо в контексті збройного конфлікту, і можливий вплив світлин із зображенням смерті й насильства на велику кількість користувачів, компанія Meta має діяти максимально обачно та встановлювати екран попередження на подібний контент.

9. Рішення Наглядової ради

Наглядова рада скасовує прийняте компанією Meta початкове рішення видалити контент із подальшим висновком про порушення Політики щодо зображення сцен насильства, через що компанія встановила екран попередження на світлину в дописі.

10. Консультативне твердження щодо контенту

Правила щодо контенту

1. Компанія Meta в загальнодоступному тексті Політики спільноти щодо насильства та підбурювання має вказати, що вона тлумачить цю політику таким чином, щоб дозволити публікацію контенту з твердженнями з «нейтральним посиланням на потенційний результат дії або консультативним попередженням», а також контенту, який «засуджує погрози насильством або повертає до них увагу». Рада очікує, що в разі дотримання цієї рекомендації компанія Meta відповідним чином оновить загальнодоступний текст Політики щодо насильства та підбурювання.

2. Компанія Meta має додати в загальнодоступний текст свого Стандарту спільноти щодо зображення сцен насильства пояснення зі своїх внутрішніх правил щодо того, як вона визначає, чи контент є «зображенням насильницької смерті людини чи людей через нещасний випадок або вбивство». Рада очікує, що в разі дотримання цієї рекомендації компанія Meta відповідним чином оновить загальнодоступний текст Стандарту спільноти щодо зображення сцен насильства.

Забезпечення дотримання правил

3. Компанія Meta має оцінити можливість упровадження інструментів налаштування, за допомогою яких користувачі Facebook та Instagram у віці від 18 років можуть прийняти рішення щодо перегляду конфіденційних сцен насильства з екранами попередження чи без них. Рада очікує, що в разі дотримання цієї рекомендації компанія Meta опублікує результати оцінки здійсненності таких заходів.

*** Нотатка щодо процедури**

Рішення Наглядової ради готують у групах із п'яти її членів і затверджують більшістю голосів. Рішення Ради не обов'язково відображають особисті погляди всіх її членів.

Для вирішення цієї справи було проведено незалежне дослідження від імені Ради. Ним займався незалежний науково-дослідний інститут з головним офісом в Гетеборзькому університеті, у якому працює команда з понад 50 соціологів із шести континентів, а також понад 3200 експертів із різних країн світу. Раді також допомагала консалтингова фірма Duso Advisors, яка спеціалізується на міжфункціональних питаннях геополітики, довіри, безпеки та технологій. Лінгвістичну експертизу провела компанія Lionbridge Technologies, LLC, фахівці якої вільно володіють понад 350 мовами та працюють у 5000 містах світу.